

Preek zondag 5 mei 2019: **Een heel nieuw begin**

Ds. Regien Smit

Lezingen: Psalm 33,1-11, Lucas 24, 35-48, Openbaringen 5,6-14

Vandaag is het Bevrijdingsdag. Gisteren hebben we de Nederlandse slachtoffers uit de WOII herdacht en allen die in latere oorlogen het leven hebben gelaten. Deze periode worden op televisie veel films en documentaires getoond van hen, die in de oorlog gestreden hebben tegen de onderdrukking en vele mensenlevens hebben gered. De oorlog. Een tijd waarin zowel het slechtste als het beste uit mensen lijkt te worden gehaald. En waarin de vrijheid opnieuw gewaardeerd wordt als een goed van onschatbare waarde. Met de dodenherdenking en de jaarlijkse Bevrijdingsdag probeert Nederland dat besef erin te houden. Het lijkt een steeds grotere worsteling te zijn om nieuwe generaties bij het besef te houden dat vrijheid niet een abstract begrip is, maar pas betekenis krijgt in de concrete verhalen en gebeurtenissen van echte mensen en wat ze hebben doorstaan.

Hier ligt een link met het evangelie. Dat verliest ook zijn kracht en verbleekt, wanneer het alleen tot abstracte ideeën over het goede, zoals vrijheid, wordt verdund. Want wat is vrijheid? Wat is goed? Het maakt echt veel uit welke inhoud daaraan wordt gegeven. Die wordt gegeven in het concrete. Ook hier en nu, in de lezingen van vandaag.

In de evangelielezing komt naar voren hoe God een heel nieuw begin maakt met de mensheid en de hele aarde. En dat blijkt in dit concrete gebeuren op drie manieren:

1. Een nieuwe gestalte Gods: de Gewonde

We hebben gelezen hoe Jezus zijn leerlingen ontmoet, nadat ze het verhaal hebben gehoord van de terugkeerders uit Emmaus. Ze schrikken alsof ze een geest zien. Maar Jezus toont zich aan hen. Hij laat de wonden zien aan zijn handen en voeten. En hij eet voor hun ogen een stuk vlees, om hen te overtuigen dat hij het echt is, niet slechts een verschijning. Ik ben het echt. Ofwel: dit is de definitieve aanblik van de Heer, die gezegd heeft: als je God wilt kennen, kijk dan naar mij. Vanaf het moment van de opstanding van Jezus, is dit de definitieve gestalte, waarin God gekend wil worden. Een Verwonde, Gewonde God. Een God, die zich heeft laten verwerpen, laten veroordelen als een misdadiger, die de haat en minachting van mensen heeft willen ondergaan, die het sadisme van geweld tot de dood heeft willen verdragen, dat is de God, die alle volken op het oog heeft. In het visioen van Johannes is sprake van een troon met daarop gezeten een lam als geslacht. En een onafzienbare menigte van alle volken zingt een nieuw lied voor dit lam. Het is een troon, maar de gestalte is die van de weerloze, de gewonde.

2. Een nieuwe gestalte van de gemeente: schapen met een zwakke opdracht

Ten tweede horen de leerlingen de woorden: jullie zullen daarvan getuigen. Getuigen van een Gewonde God, die maar één doel heeft en dat is dat alle volken van de aarde vergeving ontvangen. Die woorden kregen de leerlingen te horen en wij horen ze nu ook. En jullie zullen daarvan getuigen. Met andere woorden: als deze Gewonde God hier in ons midden is

en wij hem ontmoeten, dan moet er iets met ons gebeuren dat maakt dat we gaan getuigen. Dit fragment klinkt anders dan de wat de uitgevers van de Bijbel de 'grote zendingsopdracht' noemen in Mattheüs: maak alle volken tot mijn leerlingen, onderwijs hen alles wat ik jullie geleerd heb, enz. Of beter gezegd: het kleurt die opdracht zo in, dat we kennelijk niet iets te brengen hebben aan de wereld, die zich daaraan moet onderwerpen. Het grote misverstand van de kerk, door alle eeuwen heen. Daar kwam veel te gemakkelijk het zwaard en de overheersing en het morele oordeel bij kijken. En het meeliften op machten en systemen, waarvan de psalmist zingt dat die het veld moeten ruimen. En vandaag nog heeft de kerk dat imago en die neiging! Zoals Jan Martijn Abrahamse in een artikel schreef: het is niet de grote zendingsopdracht, maar de zwakke opdracht, die ons tot getuigen maakt. Als schapen onder de wolven. Dat wil zeggen: zonder macht, zonder geld, zonder stok. Zonder grote getallen. Zonder succesformule. Kwetsbaar en afhankelijk. En vrijwillig, niet omdat het moet. Maar omdat we een zwak voor de wereld hebben in plaats van haar te willen hervormen. Daarom, als we constateren dat de kerk in onze westerse wereld naar de marge verdrongen wordt, laten we daar dan ook niet om treuren! Zo komt ze veel dichterbij de gestalte van haar roeping. Zonder macht en zonder privileges.

3. Een nieuw brandpunt in de relatie, namelijk vergeving.

Jezus zegt: het sterven en weder opstaan van de Messias moest gebeuren opdat alle volken tot inkeer komen en zij vergeving zullen ontvangen. Het doel van die Gewonde God is vergeving. Gods vergeving zit in het oude testament aan het eind van een proces van inkeer en berouw en belijdenis, waarna uiteindelijk vergeving volgt. In de kruisdood van Jezus is echter iets nieuws gebeurd. Hier gaat de vergeving voor alles uit. Vader, vergeef hen, want ze weten niet wat ze doen, roept Jezus aan het kruis. Terwijl niemand het in de gaten heeft, wordt op de dag van Jezus' dood het zoenoffer gebracht dat vergeving en herstel brengt. De woorden die Jezus hier spreekt moeten we in hun volle gewicht nemen. God steekt zijn hand uit om te vergeven, voordat de mensheid op het idee komt, dat er iets te vergeven valt. Deze vergeving is wel heel duur betaald.

Edith Eva Eger is de 91 jarige Jodin die kamp Auschwitz heeft overleefd en als ballerina gedanst heeft voor Josef Mengele, vlak nadat hij haar moeder de gaskamer in heeft gestuurd. Zij heeft niet alleen overleefd, maar ook de kracht gevonden om de gruwelijkheden die ze meemaakte om te zetten in het helpen van mensen en hen onvoorwaardelijke liefde te geven. Ze koos ervoor om niet te haten. Sommige mensen zijn zo goed, zo krachtig en zo recht, waarlijk messiaanse gestalten. Tijdens dodenherdenking gaat het om goede mensen, dappere mensen, die gestreden hebben voor de vrijheid. Maar er waren ook miljoenen anderen. Meelopers, NSBers, verraders, weggijkers, profiteurs, slachtoffers die er niet in slaagden om hun haat en bitterheid te overwinnen., de zwijgende massa. Als vergeving het nieuwe brandpunt is, dan strekt Gods hand zich uit naar alle mensen. Ook hen, die er niet in slagen te deugen. De mislukkelingen. Eindigend in de goot.

En hier komt de radicaliteit van het gebeuren aan het Kruis tot een climax: Kunnen we ons voorstellen, dat in het visioen van Johannes in die enorme menigte bij de troon van het Lam mensen staan, die wij zouden verafschuwen? Veroordelen?

Dat kunnen we toch alleen, als we zelf weten wat het is om vergeven te zijn? Als we de onuitsprekelijke bevrijding hebben gevoeld van die vergeving, waardoor we in staat zijn om werkelijk berouw te voelen om wat er mis ging? Waar de zucht naar bevrediging en willen hebben anderen pijn heeft gedaan? Juist doordat de vergeving eerst komt, ontvangen we draagkracht om onze eigen duisternis onder ogen te zien en aan God te geven. Veroordeling en verwerping verandert mensen niet. Vergeving wel. Dat is het brandpunt van alles. Jullie zullen mijn getuigen zijn. Getuigen zijn zij, die zelf iets hebben meegemaakt en dat uitdragen. Dat is de opdracht aan de kerk, aan ons.

Drie nieuwe gestalten, die alles op zijn kop zetten: Gods gestalte de Gewonde Heer, de gemeente, het schaap onder de wolven, en het brandpunt: vergeving eerst. Daarmee maakt God een nieuw begin met de wereld. En als wij elkaar aankijken, dan is dat al begonnen. Amen.

AVONDMAAL

Tafelgebed

Dankbaarheid, lof, de harten hoog, stemmen vol vreugde... (...)
U hebt een tafel voor ons klaar gemaakt,
niet alleen met brood en wijn,
maar met Uzelf,
opdat we vervuld mogen worden, vergeven,
genezen, gezegend en vernieuwd.

Heer God, wij kunnen de rijkdom van uw tafel niet delen
zonder te denken aan de gebrokenheid van de wereld.
Wij kunnen het brood niet breken
zonder te denken aan al degene die honger hebben.
Uw wereld is één en wij zijn de rentmeesters van haar gulle gaven.
Heer, maak onze welvaart dienstbaar aan de armen.

Wij kunnen de wijn niet drinken
zonder te denken aan hen die dorst hebben,
de gebrokenen en de ontwortelden, afgematte mensen,
de hele aarde die roept om rechtvaardigheid.

Heer, maak uw overvloed dienstbaar aan wie uitgeput zijn.

We kunnen uw woorden van vrede niet horen
zonder te denken aan een wereld die oorlog voert
of zich op oorlog voorbereidt. Laat ons toch zien, Heer,
hoe we wapens kunnen omsmeden
tot tekenen van vertouwen
en de zucht naar macht
tot het verlangen van vrede.

We kunnen dit feest van uw familie niet vieren
zonder te denken aan wat ons verdeeld houdt.
We zijn één in de Geest, maar nog niet in onze daden.
Onze geschiedenis en onze wonden
staan onze éénwording in de weg. Heer, genees uw kerk van elke gebrokenheid.

Amen.